

Pri avstrijski založbi Berger je izšla publikacija o širši Goriški Tretja nemška knjiga Josefa Wallnerja s slovensko tematiko

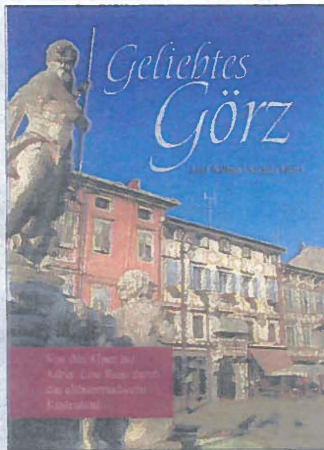
Nova obširna publikacija za lepoto in samosvoje posebnosti Slovenije - *Geliebtes Görz (Ljubljena Goriška)* - Založba Berger, Horn (Nižja Avstrija), 2013 - navdušenega avstrijskega publicista Josefa Wallnerja je namenjena Goriči in Goriški in ima podnaslov *Od Alp do Jadrana - Potovanje skozi staroavstrijsko Primorje*. Avtor bralca v nemščini popelje v nekdanjo grofijo Goriško in Gradiško, ki je segala od Triglava do Gradeža in se sedaj nahaja na slovenskem in italijanskem državnem ozemlju.

Wallner, ki je pred knjigo o Goriški napisal že podobni publikaciji o slovenski Štajerski ter o Kranjski in Ljubljani (o obeh smo poročali v Novem glasu), poudari v svoji tretji knjigi, da se na majhnem območju nekdanje goriške grofije kažejo posebne lepote alpske in sredozemske pokrajine, kot da bi bile pod povečevalnim steklom.

Avtor uporablja pri predstavitvi goriških pokrajinskih, zgodovinskih in kulturnih posebnosti obširno zgodovinsko in domoznansko literaturo, sklicuje se na številne danes velikokrat pozabljene vire, ki jih na novo odkrije. Na imeniten način črpa iz bogate zakladnice potopisnih zapisov, ki so že v prejšnjih stoletjih opevali pokrajino in kulturnozgodovinske značilnosti ter svojevrstnosti Goriške in Gradiške ter Primorja.

Bralce in bralci, večši nemškega jezika, bodo lahko odkrili marsikaj novega v tej knjigi velikega formata, ki ponuja na 356 straneh drobnega tiska ob večjem številu barvnih fotografij med drugim zanimivo branje o skrivnostnih kraških jamah, o legendarni bohinjski železnici, o znanih in manj znanih vaških in mestnih cerkvah ter Marijinih božjih poteh. Ob tem je ta publikacija tudi turistični vodnik s praktičnimi napotki, čeprav v re-

snici ni pravi turistični vodnik, temveč obsežno približevanje velikokrat zakritim in v današnjem času premalo upoštevanim značilnostim in znamenitostim te samosvoje slovensko - italijansko - furlanske dežele in pokrajine. Knjiga o Goriči in Goriški je namreč zelo koristen kulturnozgodovinski priročnik, ki

ga bo vesel vsak popotnik, ki želi videti več, kot mu ponuja današnja površinsko banalna komercialna turistična ponudba. Wallner nas namreč vodi v prijetne vaške gostilne in pristne kmečke vinotoče, vendar zna istočasno v posameznih krajih odkriti tudi kaj zanimivega in posebnega, česar trgovinarsko praktični svet že dolgo časa več ne vidi in ne upošteva, čeprav smo zrasli iz samosvojih zgodovinskih korenin. Opisuje narodne šege in starožitnosti ter ponuja posebne poglede na slovensko morje ob Devinu, opozarja na zanimive poti v naravo ter odkriva skrite koticke za kopanje in sončenje ob goriških rekah in ob morskimi obali.

V prvih poglavjih Ljubljene Goriške se bralec lahko seznanil z glavnimi pokrajinskimi značilnostmi danes na dve državi, Slovenijo in Italijo, razdeljene nekdanje grofije. Pokrajinska razve-

jenost, razpeta med alpske predele, Kras, Brda, dele Furlanske nižine in jadransko obalo ob Devinu, se po piščevem mnenju odraža tudi v jezikovni razvejenosti tu govorečih jezikov slovensčine, italijanščine in furlanščine, medtem ko je nekdanja nemščina skoraj izginila, a ne popolnoma tudi zaradi novih nemško govorečih ljubiteljev pokrajine, ki so se tu naselili, kot zapiše avtor.

V posebnem poglavju je obširno predstavljena zgodovina Goriške oziroma obeh nekdanjih grofij Goriške in Gradiške. Leta 1500 je rodbina goriških grofov, ki so vladali tudi na Tirolskem, izumrla, vendar je bila že prej z grofom Majnhardom VII. povišana v knežji stan. Deželo so kot pokneženo grofijo prevzeli Habsburžani in ji vladali več kot štiristo let.

Wallner opisuje boje z Benečani in Turki, Napoleoneove vojne, jezikovne konflikte v 19. stoletju, ko se je začel rušiti habsburški nadnacionalni državni princip in so se posamezni narodi monarhije začeli narodno prebujati v želji po samostojnosti. Pisec se v tej zvezi še posebej dotakne strašnega časa prve svetovne vojne, ki je bila konec koncev posledica nacionalističnih sporov in boja narodov za prevlado enega nad drugim. Prav na področju Alp, Posočja in Krasa je prišlo do težkih bojev med Italijani in Avstrijci, v katerih Italiji ni uspelo načrt, da bi se čez Kras prebili do Trsta. Oktobra 1917 so Avstrijci skupaj z nemškimi četami prodri nazaj do Piave. Celotna Goriška in Gradiška je bila spet v Avstriji, a ne za dolgo, saj se je nekdanja slavna država konec leta 1918 sesula in razpadla na različne manjše države.

V glavnem delu knjige priporoča Wallner pet potovanj, ki popeljejo bralca oziroma popotnika skozi slikovito pokrajino in zanimive kraje. V prvem potovanju nas avtor vodi od Razdrtega do Vipave. V posebnem poglavju

opisuje vse glavne značilnosti in posebnosti mesta Gorica. Pokloni se staremu čaru Gorice, ki so ji nekoč rekli zaradi prijetnega podnebnja in pokrajinske očarljivosti "Nizza Avstrije".

V drugem potovanju nas pelje iz Gorice proti vinorodnim Brdom, v tretjem nam priporoča potovanje od Gorice do Kanala, Tolmina, Kobarida vse do gorskih višin, v četrtem se znajdemo po poti čez Kras na obali pri Devinu in Sesljanu, v petem pa se ob Soči podamo iz Gorice mimo Sovodenj do Gradišča.

V Wallnerjevi novi knjigi o Goriški spoznamo lepoto pokrajine in zgodovinske znamenitosti, ki so velikokrat skrite v navidez zakotnih krajih, srečamo se z domačini in spoznamo njihove iniciative in želje, ustavimo se v imenitnih vinogradih in pri uspešnih vinogradnikih ter v gostinah okušamo odlično domače vino. Tekst poživljajo barvne fotografije Norberta Eisnerja in zemljevidi predlaganih potovanj.

V knjigi sta objavljene tudi spremni besedi goriškega župana Ettoreja Romolija in celovškega župana Christiana Scheiderja, pogrešamo pa spremno besedo župana Nove Gorice.

Wallner nam v svojem popotniško - kulturnem kažipotu po Goriški za nameček priskrbi prenočitev v dobrem hotelu ali penzionu, zapelje nas v stare cerkve in zgodovinsko pomembne gradove in razkrije pokrajinske lepote ob morju, na Krasu ali med vinogradi. Imena krajev podaja strogo trojezično ali celo štirijezično, slovensko, italijansko, furlansko, nemško.

Njegova knjiga je sicer napisana v staroavstrijskem duhu, a to ni nič slabega, če je ta nadnacionalen in multinacionalen. Morda nas lahko tak duh, ki veje z Wallnerjevih poti po goriški pokrajini, vodi v novo narode povezovalno Evropo, kar bi lahko uresničila tudi Evropska unija, če bo izpolnila pričakovanja, ki si jih je zadala ob ustanovitvi.

Lev Detela